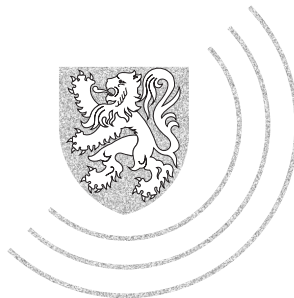

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

14 oktober 2003

ONTWERP VAN DECREET

**houdende instemming met de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
en de republiek Costa Rica inzake de wederzijdse bevordering
en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 26 april 2002**

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

I. ALGEMENE BESPREKING

I.1. Betekenis van de Overeenkomst

Doel en opzet van de Overeenkomst

In het algemeen staat de Vlaamse regering positief ten opzichte van het sluiten van internationale investeringsakkoorden, die van belang zijn voor Vlaamse investeerders in het buitenland. Alhoewel buitenlandse investeringen reeds worden beschermd door nationale wetgevingen, biedt een bilateraal verdrag bijkomende waarborgen wegens de voorrang van het internationaal recht op het interne recht van een staat.

De doelstelling van een dergelijke overeenkomst is, naast het aanmoedigen van investeringen, het bieden van een garantie voor een maximale bescherming aan de investeerder, zoals de waarborgen voor een billijke en rechtvaardige behandeling van de investering, de clausule van de meest begunstigde natie om discriminatie te voorkomen, een vergoedingsplicht bij onteigenende maatregelen en de vrije overmaking van inkomsten. Bovendien creëert zulke overeenkomst een eigen juridisch kader waarin investeringsgeschillen kunnen geregeld worden en waarbij de investeerder een beroep kan doen op internationale arbitrage.

De Overeenkomst vormt een gemengd verdrag

Dergelijke internationale overeenkomsten ten gunste van investeringen in het buitenland zijn verdragen in de zin van het volkenrecht of internationaal publiek recht. Het zijn juridisch bindende en afdwingbare akten onderschreven door volkenrechtelijke rechtspersonen, in casu drie onafhankelijke en soevereine staten en drie deelstaten met een grondwettelijk toegekende bevoegdheid om verdragen te sluiten. Die akten vormen de rechtsgrond voor rechten en verplichtingen in hoofde van die zes overheden en rechtstreeks in hoofde van investeerders op elkaars grondgebied. Overeenkomstig artikel 167 van de Grondwet, worden alle verdragen gesloten door de daartoe bevoegde regeringen en aan hun parlementen ter instemming voorgelegd, vooraleer ze uitwerking kunnen hebben.

Het zgn. "gemengde" karakter van de BLEU-overeenkomsten inzake investeringen werd op 4 mei

1994 vastgelegd in de Werkgroep "gemengde verdragen" (WGV), adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB). De ICBB heeft die beslissing op 31 mei 1994 bekrachtigd. Zowel de gewesten als de federale overheid worden namelijk in principe bevoegd geacht. Dergelijke overeenkomsten worden gemengde verdragen genoemd wegens de gezamenlijke bevoegdheidsuitoefening op het federale en het gefedereerde niveau.

De gewesten zijn immers bevoegd voor het economisch beleid, alsook voor het afzet- en uitvoerbeleid, overeenkomstig artikel 6, § 1, VI, eerste lid, 1° en 3°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWHI), zoals gewijzigd. De federale overheid blijft bevoegd inzake de verzekering van invoer-, uitvoer- en investeringsrisico's (artikel 6, § 1, VI, eerste lid, 3°, BWHI), het handelsrecht, het vennootschapsrecht en de regelgeving voor de vestiging van bedrijven met uitzondering van die in de toeristische sector (artikel 6, § 1, VI, vijfde lid, 5° en 6°, BWHI).

Daarom bepaalt het eerste artikel van het bijgevoegde ontwerp van decreet dat het een gewest-aangelegenheid betreft. Het tweede en laatste artikel houdt in dat het Vlaams Parlement zijn goedkeuring verleent aan de voorliggende Overeenkomst, zodat ze in werking kan treden na de instemming van al de betrokken parlementen en na de ratificatie door de federale overheid en door het partnerland.

I.2. Schets van het partnerland

In 1948 woedde een korte, felle burgeroorlog. De nieuwe leider, koffieplanter Figueres, voerde omvangrijke hervormingen door. Costa Rica kreeg een stelsel van sociale voorzieningen en het leger werd afgeschaft. De opvolgers van Figueres hebben het sociale stelsel verder uitgebouwd. In de jaren tachtig maakten economische problemen bezuinigingen noodzakelijk. Costa Rica is een symbool voor democratie en een oase van politieke rust. De inwoners genieten van een behoorlijke welvaart zodat het land de bijnaam het "Zwitserland van Centraal-Amerika" kreeg. Die welvaart is echter relatief want een kwart van de 3 miljoen inwoners leeft in armoede en de bezitsverhoudingen zijn zeer ongelijk.

Politieke gegevens

Costa Rica is sedert 1949 een presidentiële republiek. De Grondwet, die in hetzelfde jaar werd opgesteld, waarborgt alle burgers en vreemdelingen

gelijkheid in rechtszaken, het recht op eigendom, het recht op petitie en vergadering, vrijheid van meningsuiting, enzovoort. In de Grondwet werd het leger afgeschaft. In 1969 werd een amendement op de grondwet aangenomen waardoor de president niet kan herkozen worden.

De uitvoerende macht is in handen van een 17 leden tellende regeringsraad die bestaat uit de president, de vice-presidenten en de ministers. De president, die zowel staatshoofd als regeringsleider is, wordt verkozen voor een ambtstermijn van 4 jaar. De wetgevende macht wordt uitgeoefend door het parlement – *Congreso Constitucional* – dat 57 afgevaardigden telt. Parlementsverkiezingen vinden om de 4 jaar plaats. Het parlement duidt ook de leden van het Hooggerechtshof aan voor een termijn van 8 jaar. Die opperrechters duiden dan de rechters aan voor de andere rechtbanken. De 7 provincies worden bestuurd door een gouverneur die door de president wordt aangesteld.

In 2002 had Costa Rica voor het eerst in de geschiedenis twee rondes nodig om een president te kiezen. Bij de eerste ronde, op 3 februari, haalde geen van de kandidaten de vereiste 40% van de stemmen. Abel Pacheco van de regerende *Partido Unidad Social Cristiana* (Sociaal-christelijke eenheidspartij PUSC) kreeg 38% van de stemmen achter zijn naam tegen 31% voor Rolando Araya van de *Partido de Liberación Nacional* (Nationale Bevrijdingspartij PLN) en 26% voor Otton Solís van de nieuwe Partij voor Burgeractie (PAC). In de tweede ronde, op 7 april, werd de 68-jarige psychiater, TV-figuur en auteur Pacheco tot staatshoofd verkozen. Hij behaalde 58% van de stemmen tegenover 42% voor Araya. De regering heeft geen meerderheid in het parlement. De PUSC heeft 19 zetels. De PLN is met 17 zetels de grootste oppositiepartij.

Economische en sociale gegevens

Economisch gezien is Costa Rica sedert lang het stabielste land in Centraal-Amerika. Het heeft zich zoveel mogelijk gediversifieerd. Naast de landbouw is er een belangrijke dienstensector. Het is één van de voornaamste landen op het vlak van het ecologisch toerisme. In de jaren negentig slaagde het land erin om een deel van zijn buitenlandse schuld in te ruilen voor de bescherming van grote delen van het regenwoud.

De welvaart van Costa Rica was te lang afhankelijk van koffie, bananen, hout en vlees. Het land heeft nauwelijks bodemschatten en moet al zijn olie invoeren. De stijging van de olieprijs na de

oliecrisis van 1973 en 1979 zorgde voor grote financiële moeilijkheden. De overheid ging te laat over tot bezuinigingen waardoor Costa Rica één van de grootste schuldenlasten per hoofd van de bevolking had.

De voorbije jaren heeft Costa Rica een macro-economische stabiliteit kunnen verwerven met een economische groei die gemiddeld 5% bedroeg maar in 2002 stagneerde (2,2%). Door een daling in de buitenlandse investeringen en een terugval in de wereldeconomie zal de groei in 2003 naar verwachting hetzelfde cijfer behalen. De inflatie bedroeg in 2002, 9,7% en de werkloosheid bereikte 6,3%. Door de hoge buitenlandse schuld blijft de fiscale positie zwak.

De koffie- en bananensector vertoont de jongste jaren een stilstand. De buitenlandse directe investeringen zijn de hoogste per hoofd van de bevolking van Latijns-Amerika. Een aantal multinationals uit de informatiesector en de farmaceutische industrie heeft zich gevestigd in Costa Rica. Daarnaast heeft zich een belangrijke industrie voor kwaliteitstextiel ontwikkeld en maakt het toerisme een snelle groei door.

Costa Rica heeft, in vergelijking met zijn buurlanden, een behoorlijke sociale wetgeving, een uitstekend onderwijssysteem en een goede gezondheidszorg. De afschaffing van het leger maakte grote investeringen in sectoren als onderwijs en gezondheidszorg mogelijk.

De economische crisis en de schuldenproblematiek van de jaren tachtig brachten grote tegenstellingen tussen arm en rijk aan het licht. De kwaliteit van het onderwijs en de medische zorg zijn de voorbije jaren verslechterd. Ongeveer een kwart van de bevolking leeft onder de nationaal vastgestelde armoedegrens en het tekort aan huizen is schrikwekkend. De armoede leidt op het platteland tot bezettingen van het land terwijl in de steden éénoudergezinnen, laaggeschoolde migranten en ontslagen ambtenaren het moeilijk hebben.

De voornaamste beleidsopties van de regering zijn de bestrijding van de armoede, de modernisering van de economie, de strijd tegen corruptie, de verbetering van het milieu en de biodiversiteit en de hervorming van de publieke sector. De economische accenten liggen in het realiseren van vrijhandelsakkoorden met de Verenigde Staten (VS), Midden-Amerika en de Europese Unie (EU).

Costa Rica bekleedde de 43ste plaats op de *Human Development Index* 2002 van de Verenigde Naties.

In 2002 voerde Costa Rica voor 5,2 miljard US dollar uit. De VS namen ruim de helft voor hun rekening terwijl de EU goed was voor ongeveer 20%. De uitvoer bestond uit fabrikaten en industriële goederen, bananen en koffie. In datzelfde jaar werd voor 6,7 miljard US dollar ingevoerd. De VS waren met ruim 50% de voornaamste leveranciers. De landen van Zuid-Amerika en de EU namen ongeveer 10% voor hun rekening. De invoer bestond uit grondstoffen voor de industrie, consumptiegoederen en kapitaalgoederen.

Mensenrechten

Sedert 1948 is er geen politieke onderdrukking en worden de mensenrechten redelijk gerespecteerd. Costa Rica vervult een zekere voorbeeldfunctie in de regio. Respect voor de mensenrechten, de bevordering van de rechtsstaat en democratie staan centraal. Het land werkt actief mee in internationale fora en huisvest belangrijke onderdelen van de Interamerikaanse Mensenrechtensysteem.

Ondanks alles blijven problemen als ongelijke kansen voor mannen en vrouwen en rassendiscriminatie bestaan, ondanks voortdurende aandacht van de regering en de media.

Samenwerking met Vlaanderen en België

Costa Rica is een prioritair land voor Vlaanderen op het vlak van investeringen.

In 1999 investeerde België voor 3,8 miljoen US dollar, vooral in de toeristische sector. Het bedrijf Puratos richtte in 1982 samen met lokale partners een Costaricaans filiaal op en de firma De Cloedt ondertekende eind 1998 een contract van 1,4 miljoen US dollar voor baggerwerken in de haven van Caldera.

Tijdens de eerste 9 maanden van 2002 bedroeg de Vlaamse uitvoer naar Costa Rica € 15,25 miljoen tegenover € 14,16 miljoen gedurende dezelfde periode in 2001. Daarmee bekleedde het land de 101ste plaats op de lijst van Vlaamse exportlanden.

Buitenlands beleid

In de jaren tachtig had Costa Rica af te rekenen met de onrust in zijn buurlanden. Met Nicaragua zijn er een groot aantal incidenten geweest. In juni 2000 ondertekende de toenmalige president Rodríguez Echeverría met zijn Nicaraguaanse ambtsgeenoot Alemán Lacayo een akkoord dat een einde maakte aan een sedert 1998 bestaand conflict over de controle op de grensrivier San Juan. Die overeenkomst zou een betere bestrijding van de drugs-handel mogelijk maken.

Onder de toenmalige president Arias Sánchez, die regeerde van 1986 tot 1990, kreeg de neutraliteitspolitiek van Costa Rica duidelijker gestalte. Hij lanceerde een succesvol vredesplan voor Midden-Amerika. Het leverde hem in 1987 de Nobelprijs voor de vrede op.

In maart 2003 verleende Costa Rica asiel aan de Venezolaanse stakingsleider Carlos Ortega. Hij ontvluchtte zijn land nadat een arrestatiebevel uitgevaardigd was voor zijn betrokkenheid in de stakingen tegen president Chávez.

Op alle mogelijke manieren wil Costa Rica door intensievere internationale handelsrelaties en samenwerkingsverbanden zijn exportmogelijkheden vergroten. Op 1 januari 1995 trad een vrijhandelsakkoord met Mexico in werking. Costa Rica is ook voorstander van een sterkere economische integratie met zijn buurlanden en het is actief lid van de Centraal-Amerikaanse Markt. In maart 2002 kwamen de regeringsleiders van Costa Rica, Nicaragua, Guatemala, El Salvador, Honduras en Panama tot een akkoord over het sluiten van een vrijhandelsovereenkomst met de Verenigde Staten. Met het akkoord willen zij meer inkomsten verwerven, meer arbeidsplaatsen creëren en de illegale immigratiestroom naar de Verenigde Staten afremmen.

De Verenigde Staten gaven Costa Rica tussen 1983 en 1986 zowat 200 miljoen US dollar steun. Voor Washington was Costa Rica niet onbelangrijk als buffer tegen het linkse Sandinistische bewind in Nicaragua.

De betrekkingen met de EU zijn geformaliseerd via de samenwerkingsovereenkomst EU/Midden-Amerika (Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua en Panama). Die San José-dialoog vormt sinds 1985 op ministerieel niveau het forum voor politieke en economische gesprekken

tussen de EU, de Europese Commissie en de landen van Midden-Amerika.

I.3. Ontstaan van de Overeenkomst

Begin 1987 werd de BLEU-typetekst bezorgd aan de Costaricaanse partner. Twee jaar later maakte Costa Rica zijn opmerkingen kenbaar. Ondertussen werd de BLEU-typetekst gewijzigd ingevolge de staatshervorming van 1993. Costa Rica was dan niet langer een prioriteit voor de BLEU om te onderhandelen.

In 1996 bezorgde Costa Rica een voorstel van tekst. Op 26 en 27 januari 1998 werd in Brussel onderhandeld. Op 27 januari 1998 werd de ontwerp-tekst geparafeerd.

Nadat de op 28 maart 2001 geplande ondertekening niet doorging werd de overeenkomst uiteindelijk op 26 april 2002 in Brussel ondertekend.

II. SPECIFIEKE BESPREKING VAN DE OVEREENKOMST

II.1. Inhoud van de Overeenkomst

Typetekst van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

Reeds gedurende meer dan dertig jaar sluit de BLEU overeenkomsten met landen die geen lid zijn van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), om de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen te realiseren. Daarom hebben de leden van de BLEU een tekst goedgekeurd die zij aan hun gesprekspartners voorstellen als basis van de onderhandelingen. Op 29 juni 1994 heeft de Vlaamse regering die typetekst aanvaard.

Die zgn. BLEU-tekst bepaalt principieel dat elke verdragspartij eender welke soort van investeringen door een natuurlijke persoon of een rechtspersoon met de nationaliteit van de andere partij op zijn grondgebied toelaat (artikelen 1 en 2 van de BLEU-tekst). Dit is de basis voor de bevordering van de investeringen. De bescherming vindt men terug in de artikelen 3 tot 6.

Artikel 3 bevat een bepaling van niet-discriminatie en van meest begunstigde natie. Het sluit wel de voorrechten van de investeerders van een derde staat uit, die verbonden zijn aan de deelneming aan een vrijhandelszone, een douane-unie, een gemeen-

schappelijke markt of een andere vorm van regionale economische organisatie.

Artikel 4 verbiedt elke maatregel van onteigening of nationalisatie, tenzij voor het openbaar nut, de veiligheid of het nationale belang van de contracterende partij en dan op voorwaarde dat de maatregel wettelijk en non-discriminatoire is en begeleid wordt door een gepaste en reële schadevergoeding. Dezelfde principes gelden voor schade ingevolge geweld.

Artikel 5 regelt de overmakingen van alle betalingen inzake investeringen en lonen, waarbij de vrije transfer met een eventuele vergunning als principe geldt.

Artikel 6 voorziet een subrogatie van een partij of een openbare instelling in de rechten en de vorderingen van investeerders met deze nationaliteit, indien die partij of instelling schadevergoeding heeft uitbetaald aan die investeerders op grond van een garantie voor een investering. De andere betrokken partij kan dan aan de subrogerende verzekeraar de wettelijke of de contractuele verplichtingen van de investeerder opleggen.

In artikel 8 worden de bijzondere overeenkomsten die vroeger tussen een partij en een investeerder van een andere partij werden gesloten, bevestigd. De bepalingen ervan vullen de algemene draagwijdte van deze typeovereenkomst aan. Met bijzondere overeenkomsten worden verbintenissen bedoeld die betrekking hebben op concrete investeringsprojecten.

De artikelen 9 en 11 regelen respectievelijk de procedure voor geschillen over investeringen tussen een investeerder van een partij en een andere partij en die tussen partijen inzake de interpretatie en de toepassing van deze typeovereenkomst.

Indien een minnelijke schikking onmogelijk blijkt te zijn, bepaalt artikel 9 dat door een arbitrage-rechtscollege een definitieve en bindende uitspraak over het geschil wordt gedaan. Geen enkele contracterende partij kan hierbij aanvoeren dat de investeerder vergoed wordt door een verzekering of garantie.

Artikel 11 bepaalt dat, na de mislukking van een minnelijke schikking via diplomatieke weg en via een gemengde commissie, een college van drie scheidsrechters wordt aangesteld. Elke partij duidt één scheidsrechter aan. Deze twee scheidsrechters duiden in onderling overleg een derde scheidsrechter als voorzitter van het college aan. Deze voorzitter

ter is een onderdaan van een derde staat. Indien de scheidsrechters niet op deze wijze kunnen worden aangesteld, kan een partij zulk verzoek richten tot de voorzitter of ondervoorzitter van het Internationaal Gerechtshof. De uitspraken van het college van scheidsrechters zijn definitief en bindend.

Wat de bevordering van de investeringen betreft, kunnen nog de artikelen 7 en 10 vermeld worden, die de meest gunstige regels ervoor laten gelden. Artikel 7 bepaalt dit ten opzichte van de nationale wetgeving van de partijen en van de bestaande en toekomstige internationale of andere overeenkomsten tussen de partijen. Artikel 10 voorziet de clausule van de meest begunstigde natie.

Artikel 12 stelt de investeringen die aan deze overeenkomst zijn voorafgegaan gelijk met die investeringen na de inwerkingtreding ervan. De vroegere investeringen worden dus eveneens beschermd.

Artikel 13 bepaalt de duur en de inwerkingtreding van deze overeenkomst. Een termijn van tien jaar geldt, die zonder voorafgaande opzegging stilzwijgend verlengd wordt. De standaardovereenkomst treedt en maand na de datum van de uitwisseling van de akten van bekrachtiging in werking.

Afwijkingen van de typetekst van de BLEU

De BLEU-typetekst vormde de basis van de onderhandelingen. Hij werd grotendeels behouden.

De belangrijkste toevoegingen zijn de opname van indirecte investeringen in artikel 1 en de expliciete verduidelijking van de term "marktwaaarde" in artikel 5.

In datzelfde artikel 5 wilde Costa Rica een protocol toevoegen dat het land een sterkere positie zou verlenen in situaties waarbij andere landen, in casu de Verenigde Staten, exportquota zouden opleggen. De BLEU-delegatie kon daar niet mee akkoord gaan omdat zulks een aangelegenheid is van handelspolitieke aard die tot de bevoegdheid van de Europese Unie behoort en zijn rechtmatige plaats niet vindt in een bilateraal investeringsakkoord. Er werd besloten die unilaterale opmerking op te nemen in de "agreed minutes".

In artikel 13 kon de BLEU-delegatie bekomen dat de retroactieve toepassing van het verdrag op vroegere investeringen, behouden blijft.

II.2. Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en advies van de Raad van State

De SERV bracht advies uit op 19 juni 2002. Het Dagelijks Bestuur sluit zich aan bij het ontwerp van decreet.

In zijn advies d.d. 28 april 2003 maakte de Raad van State geen opmerkingen bij het ontwerp van decreet.

De minister-president van de Vlaamse regering,

Bart SOMERS

*De Vlaamse minister van Economie, Buitenlands
Beleid en E-government,*

Patricia CEYSENS

VOORONTWERP VAN DECREET

houdende instemming met de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de republiek Costa Rica inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 26 april 2002

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Buitenlandse Handel en Huisvesting ;

Na beraadslaging,

BESLUIT :

De Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Buitenlandse Handel en Huisvesting is ermee belast, in naam van de Vlaamse regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de republiek Costa Rica inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 26 april 2002, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse regering,

Patrick DEWAEL

De Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Buitenlandse Handel en Huisvesting,

Jaak GABRIELS

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid en E-government ;

Na beraadslaging,

BESLUIT :

De Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid en E-government is ermee belast, in naam van de Vlaamse regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de republiek Costa Rica inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 26 april 2002, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel, 18 juli 2003.

De minister-president van de Vlaamse regering,

Bart SOMERS

*De Vlaamse minister van Economie, Buitenlands
Beleid en E-government,*

Patricia CEYSENS
